

entrevista

Joan Carreres és rector de Tossa de Mar des de l'any 1997, però els camins que ha recorregut l'han portat per molts altres indrets. Ha estat articulista, professor de llengua en temps difícils, polític compromès amb Catalunya i coneixedor com pocs de l'obra de Verdaguer. Hi ha vides que es poden explicar en el temps que dura un cafè, i d'altres en què caldrien jornades i jornades de conversa. Carreres divaga amb calma, sense exornar el discurs d'anècdotes supèrflues però buscant sempre la paraula exacta. És amant de les llibreries de vell, i amb esforç i paciència ha aconseguit construir una biblioteca repleta d'autèntics tresors de primeres edicions. Amb un llibre o un altre a les mans, la conversa es fa més distesa. Suggestions i títols reminiscents, pàgines que passen amb passió i versos verdaguerians per dibuixar els records de diferents camins que en realitat són un de sol.

Joan Carreres i Péra pàtria, fe i amor pels llibres

MARTÍ CORTADELLAS > TEXT

PERE DURAN > FOTOS

*‘ Els espanyols estan units en contra nostra,
i els catalans sempre hem estat
molt individualistes*

—**Comencem parlant de la seva obra.**

—He publicat divuit llibres de temàtica molt diversa. Hi ha un gruix important de títols sobre Verdaguer, tres reculls d'articles que vaig escriure al diari, un llibre que parla de les arrels del país i que està traduït a diverses llengües, una monografia de seixantasis santuaris de casa nostra, una història dels clubs UNESCO de Catalunya, una incursió al món de l'art amb un llibre sobre el pintor Josep Cruanyes...

—**Es necessita temps per escriure tant. Vostè va néixer l'any que es va acabar la Segona Guerra Mundial.**

—Sí. Vaig néixer a Sant Pol de Mar el 30 d'abril del 1945, precisament el mateix dia que Hitler es va suïcidar, però això ho vaig saber molt més tard.

—**I quan va fer catorze anys va començar a treballar al sector del tèxtil.**

—Venia d'una família de pagesos sense gaires recursos econòmics. Vaig fer el graduat escolar a Sant Pol i vaig entrar en horari nocturn a l'Escola de Teixits de Punt de Canet de Mar. Després vaig fer de tècnic en una empresa que feien maquinària italiana, però sempre vaig tenir moltes inquietuds. Vaig estudiar música i no vaig poder continuar. No tenia temps.

—**Més endavant va decidir entrar al Seminari.**

—Tenia vint-i-un anys i era l'època de l'eufòria del Concili Vaticà II. Em vaig sentir molt identificat espiritualment amb tot aquell procés i vaig anar a parlar amb el rector, el doctor Damià Estela, que era fill de Besalú i és un dels homes més savis que he conegut. La gent anava al Seminari des dels onze anys, i deien que la meua vocació era tardana.

—**Però no era pas tan gran.**

—Hi havia dos nois més de la meua edat, i van proposar-nos de fer una mena de preceptoria, perquè els nois de batxillerat eren més joves. Vaig tenir una gran sort. En comptes d'anar al Seminari, assistíem a les classes del senyor Josep Maria Capdevila, que acabava de tornar de l'exili i s'estava a Banyoles.

—**Parli'm del seu mestre.**

—Em va obrir tots els horitzons culturals que m'han mogut sempre. Capdevila havia estat un alumne privilegiat d'Eugeni d'Ors, i dominava molt la filosofia. Era un noucentista de cap a peus i tenia una idea de país molt ferma. La seva pedagogia era diferent: feia les classes en català i no ensenyava gaire teoria. Llegíem poesies en diferents llengües, les comentàvem i les memoritzàvem. Vam continuar tenint relació fins que es va morir, el 1972.

*Vaig néixer el mateix dia
que Hitler es va suïcidar*

Ens escrivíem cartes. Jo era molt jove, però em va agafar molta confiança.

—I l'any 2001 li va dedicar una tesi.

—*Ideari i poètica de Josep Maria Capdevila*. Ho tenia en ment des que es va morir. Capdevila era del grup de Carles Riba, Josep Maria de Sagarra, Marià Manent, dels germans Carles i Ferran Soldevila... Em vaig dedicar a recopilar la seva correspondència. Quan vaig començar la tesi hi havia unes cent cinquanta cartes, i vaig aconseguir recuperar-ne més de mil cinc-cents. Sempre que busques, t'adones que hi ha gent molt generosa que està disposada a donar-te un cop de mà. La filla de Francesc de Borja Moll, Aina Moll, per exemple, em va ajudar a aconseguir les cartes que Capdevila s'havia intercanviat amb Joan Alcover o Miquel Costa i Llobera. Les de Marià Manent, el seu fill, i el de Capdevila, van

decidir cedir-les a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Un dia les van venir a recollir amb una furgoneta, però jo les vaig fotocopiar totes i les tinc guardades. Si hagués tardat deu anys més, molt de material potser s'hauria perdut perquè molta d'aquella gent ja és morta. Hauria estat una llàstima.

—Són cartes de l'època de l'exili?

—De totes les èpoques. Abans, la correspondència era l'única manera de no perdre el contacte, però Capdevila va haver de passar molts anys a l'estranger i escrivia cartes, sí.

—Com va ser la seva fugida després de la desfeta?

—Va aguantar fins al final. Devia marxar el dia 22 o 23 de gener. Era membre de la Institució de les Lletres Catalanes i va anar al mas Perxés d'Agullana, que és on van acabar, per exemple, Mercè

Rodoreda, Pompeu Fabra o Lluís Companys. Havien condicionat el mas per guardar-hi el patrimoni artístic català, i el dia 27 de gener la Institució de les Lletres Catalanes hi va celebrar la darrera reunió en territori català.

—I tot seguit va marxar a França.

—Va creuar la frontera amb Pompeu Fabra i va acabar en un camp de concentració. Després va estar a Bierville amb Carles Riba, però a França tot era molt complicat. El geògraf Pau Vila, amb qui tenia molta amistat, era a Colòmbia perquè tenia relació amb el president del país. Li va oferir la possibilitat de fer classes a Bogotà, i va agafar un vaixell des de Le Havre i va marxar.

—Catalunya va continuar essent allà on eren ells.

—A Amèrica, Capdevila no va deixar de treballar. L'any del centenari de Ver-

Capdevila era un noucentista de cap a peus

daguer, el 1945, els Jocs Florals a l'exili es van convocar a Bogotà, i Capdevila els va presidir.

—Capdevila va ser qui li va despertar la passió per Verdager?

—Suposo que sí. Ell era considerat un especialista en el poeta i, quan vaig començar a assistir a les seves classes, jo només tenia vint-i-un anys i encara no havia pogut llegir gaire. A Capdevila li vaig dedicar la tesi, però la meva tesina tenia el títol de *Papers i notes de Capdevila sobre Jacint Verdager*. Abans que es fessin els estudis de Verdager a Vic, ell ja tenia uns papers i unes notes que no havia publicat.

—A *El quadern gris* Josep Pla va escriure que Capdevila era un «orsia de primera fila».

—Més endavant, l'escriptor empordanès volia fer-li un *homenot*. «Ajudeu-

me a fer un *homenot* divertit i tràgic», li va demanar. Però Capdevila no ho va voler. El 1966, finalment, li va dedicar un retrat de passaport. Mentre jo estudiava, l'havia vist passar per allà, a Pla, però també havia coincidit amb Josep Maria Casacuberta o Joan Coromines. Molta gent el tenia en compte. Ferran Soldevila, quan va preparar la seva edició de *Les quatre grans cròniques*, publicada el 1971, va demanar una habitació al costat de la clínica de Banyoles, on era Capdevila, perquè li donés consells.

—I mentrestant vostè va continuar el seu camí.

—El 1969 vaig entrar al Seminari, al tercer curs de filosofia. Després vaig fer teologia, i el 1974 em van ordenar de diaca i vaig anar a fer de vicari a la parròquia de Sant Cugat de Salt. Un any més tard, el dia de sant Joan, em van ordenar de capellà, i mossèn Josep Iglesias, que era el

rector del Carme de Girona, em va reclamar. Allà vaig conèixer mossèn Modest Prats perquè hi anava a dir missa.

—Eren els anys de la Transició.

—Jo també vaig tenir la meua aventura política. L'època de la construcció democràtica va ser molt bonica perquè tots fèiem molta pinya. El 1980, em van cridar per entrar de número tres a la llista de Girona de la coalició de Nacionalistes d'Esquerra (NE) per a les eleccions al Parlament de Catalunya. El partit estava format per personalitats independentistes de procedència molt diversa, i hi havia membres del Partit Socialista d'Alliberament Nacional, del Front Nacional de Catalunya (FNC) o d'agrupaments d'ecologistes, gais i feministes. Entre els noms del partit, per exemple, hi havia figures com ara Lluís Llach, Josep Maria Espinàs, Joan Oliver o Jordi Carbonell.

—I com és que el van venir a buscar a vostè?

—De jove, jo era molt nacionalista i independentista. Ara encara ho sóc, però aleshores era molt més perillós. Vaig entrar al FNC i, quan la gent de NE buscaven candidats, em van cridar a mi. Tot-hom sabia que era molt difícil aconseguir un bon resultat perquè tot era massa tendre. Només volíem que la gent sabés que érem allà. Vam fer l'acte de final de campanya al Palau d'Esports de Girona, i hi va actuar Lluís Llach gratuïtament. Va ser un gran esdeveniment i va venir molta gent. Recordo que algú va comentar que si tota la gent que era allà ens votava, potser podríem fer alguna cosa. Però no vam aconseguir res. Va faltar molt poc. També s'ha de tenir en compte que els poders de l'Estat van fer una campanya bestial en contra nostra. Havien de dissimular perquè havien signat la carta dels Drets Humans i no ens podien frenar, però no ens acceptaven de cap manera.

—Va tenir cap problema amb l'Església després de comunicar que formava part de la llista?

—Abans de fer-ho públic, vaig anar a parlar amb el bisbe Jaume Camprodon, que era qui m'havia ordenat de capellà,

Soldevila, quan va preparar *Les quatre grans cròniques*, va demanar una habitació al costat de la clínica de Banyoles, perquè en Capdevila li donés consells

i no m'hi va posar cap problema. Era un moment històric molt important, i em va dir que estava molt bé que hi hagués un capellà que se situés a les regions frontereres de la fe i que dialogués amb el món universitari i polític. A més a més, ell també era molt nacionalista.

—**La coalició es va dissoldre l'any 1984.**

—Jo vaig plegar abans. El 1981, amb Francesc Ferrer Gironès, vam fundar el Club d'Amics de la UNESCO de Girona per poder donar suport al club de Barcelona. Durant aquells anys, des de Madrid hi havia una campanya per tal que el club de Barcelona s'hi annexionés. A l'Estat només hi volen una cultura i, si ens admeten, és perquè no tenen més remei. Vaig ser el segon president de Girona i, més endavant, vaig formar part de la Federació Catalana d'Associacions i Clubs UNESCO. També vam crear una revista satírica, *La xinxeta*, i jo sempre hi escrivia els editorials.

—**Però mai no va abandonar la carrera eclesialística.**

—El 1977 vaig començar a fer de rector a Maià de Montcal i, com que era una parròquia molt petita, tenia temps de fer altres coses. El 1984, quan es va celebrar el centenari de Jacint Verdaguer a Santa Maria del Mont, el bisbe Campodon em va demanar si volia fer de capellà custodi per potenciar el Santuari mitjançant la figura de Verdaguer.

—**«Oh Mare de Déu del Mont, ¿Com tan alta en sou pujada, en un trono de penyals dalt al cim d'una muntanya?»**

—Verdaguer tenia tota la raó. El Santuari és molt amunt, i en aquells moments estava passant una crisi molt forta perquè el camí que hi portava era infernal. No estava ni asfaltat. Vam decidir construir una carretera, però vam haver de negociar molt amb els grups ecologistes de Banyoles, Figueres i Olot. Finalment, vam arribar a l'acord de no ampliar el camí i simplement vam asfaltar el que ja hi havia. És una carretera molt estreta, però ara com a mínim s'hi pot arribar bé.

—**Suposo que aquesta responsabilitat li devia robar moltes hores. Quan va començar a escriure?**

—El 1978, vaig començar a fer columnes periòdiques d'opinió a *El Punt*, a la secció de «De cada dia». El primer llibre que vaig publicar, de fet, va ser un recull d'aquells articles. El 1983, vaig acabar els estudis de filologia catalana i, com que al col·legi universitari de Girona havia tornat a coincidir amb mossèn Modest Prats, el 1984 vam decidir d'escriure plegats el llibre *Verdaguer a la Mare de Déu del Mont*, per celebrar el centenari de l'estada del poeta al Santuari. Tres anys més tard, vaig publicar *Arrels de Catalunya*, un llibre didàctic amb què

pretenia explicar el nostre país als estrangers, i que em va donar la satisfacció de ser també útil per als mateixos catalans. Quan realment vols fer una cosa, treus el temps d'on sigui.

—**I per a quines coses més va trobar temps?**

—El 1976, vaig fer de professor de llengua a València. Uns alumnes, en veure que era tan catalanista, em van portar a conèixer Joan Fuster. Més tard, abans d'acabar filologia, ja havia fet tots els cursos de català que organitzava Òmnium Cultural i vaig començar a fer classes per a adults a la Cambra de Comerç. Era l'època en què Francesc Ferrer tenia el càrrec de vicepresident.

El 1980, em van cridar per entrar de número tres a la llista de Girona de la coalició de Nacionalistes d'Esquerra (NE) per a les eleccions al Parlament

Un dia, Gabriel Planella, que era el coordinador de Cultura de la Generalitat a Girona, em va demanar si volia encarregar-me d'organitzar tots els cursos de llengua que es feien a diferents llocs de les comarques gironines, i ho vaig acceptar. La llengua castellana era l'oficial, i el català va començar a ensenyar-se com a llengua estrangera, com si fos anglès o francès. T'ho pots creure? Quan recordo aquells temps, m'adono que tot ha canviat molt.

—**Hi ha coses que potser no tant.**

—Hi ha coses que potser mai no desapareixeran, però els catalans sempre hem sabut gestionar molt bé les dificultats. Com que la novel·la picaresca és castellana, ens volen fer creure que la picardia només es pot atribuir als espanyols. Això no és veritat. Per sobreviure, aquí s'han hagut de fer moltes trames! En temps de Franco, per exemple, les

editorials agafaven llibres en català i per fer-los circular els publicaven amb dates d'abans de la guerra. Hi ha moltes edicions de Verdaguier, Maragall o Riba que es van vendre d'aquesta manera.

—**Se saltaven la censura?**

—Hi havia un sector de l'alta burgesia de Barcelona que tenien molt mala consciència i que a través de la censura aconseguien petites coses, com ara la reedició de llibres d'abans de la guerra. Eren productes de luxe que només eren a l'abast dels privilegiats i que, a més a més, havien de passar el control dels poders de l'Estat. El 1942, la censura també va permetre que mossèn Camil Geis, que era de Girona, publicés *Rosa mística* a Sabadell. Va ser el primer llibre en català. És allò que et deia de la picardia: a poc a poc s'anaven guanyant espais. El tinc a la biblioteca, aquell llibre. Després te l'ensenyaré.

—**La primera edició de les obres completes de Verdaguier també és d'aquella època.**

—Del 1943. S'estava preparant un centenari de Verdaguier domesticat, i l'editorial Perenne va aconseguir publicar-les amb la condició que fos amb normes prefabrianes. És una cosa absurda. També la tinc, aquella edició. Sóc un apassionat de les llibreries de vell, i sempre que puc compro primeres edicions. M'encanten. Els pocs diners que he guanyat me'ls he gastat en llibres.

—**Quin sentit tenia que es publicuessin llibres amb normes prefabrianes?**

—Era una manera de fer creure a la gent que el català que Fabra havia fet era artificial. Volien trencar la unitat de la llengua. És el mateix que han fet a València i que han intentat fer a les Illes. És una espina que els espanyols sempre

A l'Estat només hi volen una cultura, i, si ens admeten, és perquè no tenen més remei

han tingut clavada. Durant el franquisme, quan es convocaven els Jocs Florals a l'exili, no entenien per què no podíem ser tots iguals. Els feia mal que hi hagués cases de catalans repartides per tot el món. De cara a l'estranger, diuen que són tolerants, però la seva tolerància sempre s'atura al mateix punt. Fixa't en l'Estatut o en les campanyes polítiques del PP. Volen guanyar vots a Espanya mitjançant l'anticatalanisme. És una cosa completament immoral. Han creat un odi que abans no existia.

—I això és una cosa dels últims anys?

—Suposo que s'ha incrementat quan han vist que l'independentisme anava de veritat. Abans es pensaven que ens tenien domesticats. És això que et deia de la dictadura: tot s'havia de fer en castellà, però deixaven fer algunes edicions en català perquè ells mateixos les controlaven.

—Com la veu, la independència?

—Si toco de peus a terra, la veig molt difícil, perquè els atacs frontals que hi ha des de Madrid són molt forts. Però jo he lluitat per això tota la vida i el cor em diu que la independència de Catalunya és irreversible, encara que jo no sé si arribaré a veure-la.

—De debò li sembla que no ens en sortirem?

—El problema és que ells estan units en contra nostra i que els catalans sempre hem estat molt individualistes. Els principals partits polítics que hi estan a favor s'han de posar d'acord, això és una cosa indispensable. A més a més, el cas Pujol ens ha fet molt de mal. Jo encara no m'ho puc creure. Abans no em semblava una persona cínica. No ho entenc.

—El 1997 va arribar a Tossa de Mar.

—Quan estàs molts anys en algun lloc,

et convé marxar. Després de fer la carretera del Mont, vaig tenir una conversa amb el bisbe i vaig considerar que el meu cicle a Maià s'havia acabat. Jo sóc d'un poble de marina, i retrobar el mar va ser molt bonic.

—El seu darrer llibre és una antologia, *La fe de cent poetes catalans*.

—Tenia un deute amb Capdevila perquè ell, el 1925, va publicar *Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana*, que en la meua opinió és la millor antologia que s'ha fet mai. Hi vaig treballar molt temps. Escollir cent poetes és difícil i una gran responsabilitat. A més a més, hi ha el problema dels permisos. Molts escriptors estan protegits pels drets d'autor i és complicat que te'ls deixin publicar.

Martí Cortadellas
és professor.

Sóc un apassionat de les llibreries de vell, i sempre que puc compro primeres edicions